

Gjerdrum kommune

Vår saksbehandler
Anja Marie Jahr

Vår dato
21.08.2023
Deres dato

Vår referanse
23/00610-1
Deres referanse

Høringsinnspill til detaljregulering for skredområde og golfbane

Gjerdrum Bondelag og Akershus Bondelag viser til detaljregulering for skredområde og golfbane i Ask, med høringsfrist 1. september 2023, og ønsker å komme med et høringsinnspill til planforslaget. I forbindelse med utarbeidelsen av reguleringsplanen ser vi at kommunen planlegger å tilbakeføre et tilsvarende areal til jordbruksformål som før skredulykken. Vi registrerer også at dette planforslaget avviker fra gjeldende kommuneplan ved at ca. 380 daa avsatt til idrettsanlegg i kommuneplanen nå foreslås omregulert til blant annet landbruks- og LNFR-formål, der det reguleres ca. 140 daa til landbruksformål og ca. 170 daa til kombinert landbruk/golf. Det stiller vi oss positive til.

På vegne av Norges Bondelag ønsker likevel Gjerdrum Bondelag og Akershus Bondelag å fremme et ønske om at dere benytter denne situasjonen til å omregulere større områder til utbygging av jordbruksarealer, for å kompensere for at matjord vil få et lavere produksjonsnivå sammenlignet med før ulykken.

Jordbruksarealene

Skredraset har ført til at store områder nå står tomt, og dette gir muligheter for å øke andelen dyrka mark i Norge i en stadig mer krevende tid. På internasjonalt nivå opplever vi mer ekstremvær og raskere klimaendringer, politisk uro og usikkerhet. Dette øker behovet for et godt beredskap i Norge. I samsvar med dagens situasjon tydeliggjorde Totalberedskapskommisjonen i en rapport tidligere i år nødvendigheten av å øke selvforsyningsgraden i landet. I tillegg, i den nye nasjonale jordvernstrategien, har NIBIO kommet frem til at vi har mindre aktuelt areal for nydyrking enn det som tidligere ble lagt til grunn. Ifølge NIBIO er det også viktig å bevare verdens fruktbare jordsmonn som følge av ressursens påvirkning på biologisk mangfold, tilgang på rent vann, motvirkning av katastrofer som flom og tørke, evne til å fange opp karbon osv. Alle kommunene i landet deler ansvaret for bærekraftig forvaltning av denne ikke-fornybare- og knappe ressursen, og vi ber om at Gjerdrum kommune benytter denne situasjonen til å ta sin del av ansvaret.

I vedlegg 7 i den aktuelle detaljreguleringen registrerer vi at massene i området som er tiltenkt jordbruksformål nå har dårlig kvalitet som følge av skredhendelsen. Videre beskrives omfattende tiltak som planlegges for å reetablere et godt jordbruk. Dette er betydelig arbeid fra kommunens side som vi, på vegne av Norges Bondelag, stiller oss svært positive til. Samtidig vil denne prosessen ta lang tid, og reetableringen av dyrka mark i området vil gi dårligere avlinger enn før ulykken. Dette tilsier et behov for å opparbeide større arealer dyrka mark for å kompensere for det påfølgende avlingstapet. Vi mener derfor at Gjerdrum kommune må omregulere større områder til jordbruksformål enn tidligere, slik at matproduksjonsnivået vedlikeholdes og kommunen bidrar til å bevare denne samfunnskritiske ressursen.

Bondelagets Servicekontor AS

Norges Bondelag

Vi i Gjerdrum Bondelag er stolte av å bo i en landbrukskommune, og av Gjerdrum sitt bidrag til å imøtekomme svært viktige nasjonale jordvern hensyn. Samtidig mener vi at kommunen kan utnytte ledige arealer til dette viktige formålet der det er mulig, slik at vi kan bidra til en større andel dyrka- og dyrkbar jord på landsbasis. I forbindelse med den nye jordvernstrategien har det kommet mange nye tiltak for å bevare matjorda vår. Blant annet har det nasjonale jordvernmålet blitt innskjerpet til maksimalt 2000 dekar per år. Det har også kommet tydelige signaler til kommuner og fylkeskommuner om et forsterket jordvern i utarbeidelsen av blant annet nye nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, nye statlige retningslinjer for samordna bolig-, areal- og transportplanlegging, og ved gjennomføringen av NTP for 2022-2023. Dette er altså tiltak som signaliserer en betydelig innstramning når det gjelder omdisponering av dyrka- og dyrkbar jord, både fra nasjonale og regionale myndigheter, på grunn av det stadig økende behovet for å bevare matjorda vår i en usikker tid. I programstyrets forslag til plangrunnlaget for regionale planer i Viken fylkeskommune som ble lagt ut i mai i år står det følgende:

“Viken-regionen produserer nesten halvparten av landets korn, og jordbruksarealene har avgjørende betydning for landets selvforsyningsgrad og matsikkerhet (Viken, 2023). Dette belyser viktigheten av vedtatt nullvisjon for nedbygging av jordbruksarealer [...] Utbygging av dyrka og dyrkbar mark skal unngås. Omdisponering av dyrka og dyrkbar mark skal kun skje ved utbygging til høy samfunnsmessig nytte, og der utbyggingen ikke kan plasseres andre steder.”

Signaler fra overordnede myndigheter er altså svært tydelige på at det er lite rom for omdisponering av dyrka- og dyrkbar jord til andre formål enn utbygging av høy samfunnsmessig nytte, som følge av det innskjerpede nasjonale jordvernmålet. Den aktuelle reguleringsplanen tegner opp store områder som er tilegnet til en naturpark og annen blågrønn struktur. Dersom denne planen realiseres, vil parken ligge noen hundre meter unna marka. Når kun 3% av Norges areal er jordbruksareal, vil vi argumentere for at det er overflødig å etablere en så stor park i et område der det allerede finnes en stor golfbane og marka som tilbyr mange gode turstier. Alle kommuner må ta ansvar for å unngå omdisponering av dyrka- og dyrkbar jord til andre formål enn samfunnskritisk utbyggelse av nasjonal interesse, og Gjerdrum kommune plikter å tilpasse sin arealforvaltning til disse nye målene. Kommunen må derfor bruke denne situasjonen til å gjenopprette det opprinnelige produksjonsnivået i skredområdet gjennom å tilegne større områder til jordbruk.

I plandokumentene kan vi ikke registrere at dere har laget et arealregnskap for området. Vi ser at dere i planbeskrivelsen avsnitt 5.4 gir en arealoversikt over antall dekar som går til ulike formål, men vi etterspør at det også kommer frem hvor mange dekar som fantes av hvert formål tidligere i en slik tabell, slik at det er mulig å få en god oversikt over differansen. Vi registrerer også at det noen steder i plandokumentene står beskrevet at dyrka mark utgjorde ca. 100 daa innenfor planområdet før skredet, mens det andre steder står ca. 160 daa. Det er viktig at informasjonen er korrekt når et endelig vedtak skal tas, og vi ber derfor om at dette oppklares og tydeliggjøres i et slikt arealregnskap. Kommunal- og distriktdepartementet anbefaler alle kommuner å utarbeide slike arealregnskap, og i den nye nasjonale jordvernstrategien er det også tydelige signaler for et økt behov på å få fullstendig oversikt over disponering av arealer. Dette vil altså være et nyttig hjelpemiddel for bedre bruk av arealene som Gjerdrum kommune har til disposering. Vi ber derfor om at dere også innfører et slikt regnskap i den endelige detaljreguleringsplanen for skredområdet.

Grunneiernes interesser

Videre vil vi også fremme grunneiernes interesser i planarbeidet, da den foreslåtte reguleringsplanen vil påvirke deres eiendommer i stor grad. Områdets grunneiere føler seg lite ivaretatt i de aktuelle

planprosessene. Vi mener, i samsvar med grunneierne, at det gjeldende planforslaget beslaglegger unødvendig mye areal til parkformål (blågrønn struktur). Grunneierne har uttrykt at de er innforstått med at de må akseptere sikringstiltak i form av utbygging av en bekk, men slik planforslaget ser ut nå vil det i tillegg gå med store arealer til den planlagte blågrønne strukturen. Det å ekspropriere grunneieres eiendom til et slikt formål er noe Gjerdrum kommune bør unngå. I en normalsituasjon ville det vært utenkelig å omregulere så mye dyrka- og dyrkbar mark til park og lignende formål, og vi krever derfor at store deler tilbakeføres til jordbruk slik at området kan få en vellykket og fruktbar jordbruksproduksjon i vesentlig større skala.

Planforslaget legger også opp til at dyrka mark skal plasseres andre steder enn der det opprinnelig fantes jordbruk. Det er ikke avklart hvordan naturskadefondet stiller seg til å reetablere dyrka mark på et annet areal. På et nytt område vil det økologiske fotavtrykket være annerledes, og det vil derfor også være mange uforutsigbare faktorer som kan spille inn når det gjelder utfallet av denne flyttingen. Dette må avklares tydeligere før en reguleringsplan kan vedtas. Når det gjelder omplassering av de opprinnelige jordbruksarealene, stiller vi oss også spørrende til hvorfor den dyrka marken på til sammen 37 daa helt nord i planområdet planlegges omdisponert fra landbruksareal. Vi refererer her til figur 47 under avsnitt 5.17 i planbeskrivelsen. Fra plandokumentene i den aktuelle detaljreguleringen registrerer vi ikke at det finnes en begrunnelse for denne omdisponeringen. Omdisponering av verdifull matjord bør kun vedtas dersom det fremmer nasjonale samfunnskritiske interesser, og vi ber om at kommunen revurderer dette valget.

Planer om mulig tilbakeføring til landbruk i fremtiden

Dyrka og dyrkbar mark er altså en knapp ressurs i Norge. Vi anser det aktuelle området som et egnet sted for å reetablere et vesentlig omfang jordbruksareal, og å utvide området tilegnet dette formålet sammenlignet med før ulykken. Som nevnt tidligere er det et økende behov for å bevare de eksisterende arealene med fruktbart jordsmonn. En viktig årsak til at jordvernet er et så viktig og samfunnskritisk hensyn, er at denne ressursen er en ikke-fornybar ressurs. Den skal derfor forvaltes med hensyn til at omdisponerte jordbruksarealer ikke kan føres tilbake. I planforslaget skriver dere følgende:

«Planforslaget legger opp til etablering av park for alle generasjoner og brukergrupper, landbruksarealer, friområder og golfbane der man kan tilbakeføre arealene til landbruk dersom det er behov for dette.»

Vi anser det som positivt at Gjerdrum har sterke ambisjoner om et utbredt jordbruk i kommunen, og at dette også tillegges mye fokus i planarbeidet deres. Likevel føler vi det nødvendig å påpeke at denne ideen om å tilbakeføre arealene til landbruk ved behov ikke vil være like lett å gjennomføre i praksis. Når man først utreder et område til et annet formål enn jordbruk, vil det være svært utfordrende å tilbakeføre arealet ved senere behov. Dette er en av de viktigste årsakene til at et sterkt jordvern er så kritisk for en bærekraftig samfunnsutvikling. I vedlegg 7, «Notat – Landbruk og jordvern», til den ovennevnte detaljreguleringsplanen skriver dere selv:

«Jordsmonnet på golfbanen er ikke egnet til landbruksproduksjon fordi det er bearbeidet etter andre prinsipper enn for landbruk. Drenering, terrengforming, jordartssammensetning, gjødsling mm endrer egenskapene ved jorda og er ikke egnet til landbruksproduksjon uten vesentlige tiltak på arealene.»

Dette understreker poenget om at beslutninger om forvaltning av områder ikke bør tas på grunnlag av antakelsen om at arealet kan tilbakeføres til jordbruk ved et senere tidspunkt. Vi i Bondelaget vil derfor argumentere for at muligheten for å reetablere området til et større jordbruksareal enn tidligere i praksis

vil forsvinne dersom detaljreguleringsplanen om å bygge ut så store områder til blågrønn struktur blir realisert. Det vil uansett være lettere å tilbakeføre området til landbruk slik situasjonen er nå, enn ved et senere tidspunkt når området allerede er nedbygget til andre formål. I det øyeblikket det plantes trær eller lages ulike innretninger i forbindelse med utbygging av en park eller lignende, vil denne tilbakeføringen i realiteten være svært utfordrende.

Bondelaget ber derfor om at Gjerdrum kommune tilegner større områder til jordbruksformål i skredområdet, for å kompensere for et lavere produksjonsnivå sammenlignet med før skredhendelsen. Vi ber også om at dere utarbeider et fullstendig arealregnskap i den endelige detaljreguleringsplanen.

Med vennlig hilsen

Elektronisk godkjent, uten underskrift

Thomas Jordet, lokallagsleder

Jens Thori Kogstad, fylkesstyreleder